

Єднання
заради дії

ЛЬВІВСЬКА ГРОМАДА

Дослідження локальних політик і програм:
ЯК ВПО ДОЛУЧЕНІ ДО ЖИТТЯ ГРОМАД?

ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТІВ

Начальник Управління соціального захисту Львівської міської ради.

Основна сфера діяльності — реалізація державної та міської політики у сфері соціального захисту населення, в тому числі місцевих програм соціального захисту.

Директор департаменту адміністративних послуг Львівської міської ради.

Основна сфера діяльності — координація та організація роботи центрів надання адміністративних послуг на території Львівської ОТГ.

МІСЦЕВІ ЦІЛЬОВІ ПРОГРАМИ ТА ІНШІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

За інформацією, наданою інтерв'юерами, у Львівській громаді виявлена одна місцева програма соціальної підтримки окремих категорій громадян. Програм, орієнтованих суто на ВПО, немає, але, за словами працівників ОМС, переселенці можуть користуватися можливостями Комплексної програми для мешканців міста Львова, до прикладу, допомогою на лікування. Оскільки до користувачів місцевими програмами додалася нова категорія отримувачів допомоги, то фінансування програми збільшилося. За словами директорки департаменту надання адміністративних послуг міста Львова, незалежно від програм переселенцям надають послугу поселення в модульні містечка. Також громада підтримує вагітних жінок у модульному містечку «Незламні матусі». Окрім того, у ЦНАПі переселенці та мешканці міста у віці 60+ можуть отримати допомогу з користування смартфонами.

За даними працівників ОМС, станом на лютий 2023 року у громаді зареєстровано 107 500 ВПО. Модифікацію існуючих програм респонденти вбачають у додаванні до програми ширшого спектру можливостей для осіб з інвалідністю (як для місцевих мешканців, так і для ВПО).

За отриманням матеріальної допомоги до ЦНАПу впродовж 2022 року звернулися 2 тис осіб (безвідносно статусу ВПО). За отриманням послуг до ЦНАПу з-поміж ВПО звернулися 36 тис осіб. Частіше за послугами звертаються жінки.

Інформацію про місцеві цільові програми мешканці міста та ВПО можуть дізнатися на гарячій лінії Львівської міської ради, на Facebook- і Telegram-сторінках Львівського ЦНАПу. На базі одного з ЦНАПів створено Центр підтримки внутрішньо переміщених осіб, де переселенців інформують про можливості в межах Львова.

Опис місцевих цільових програм громади, названих учасниками інтерв'ю

Назва програми / Короткий опис	Чи діє наразі	Обсяг фінансування на 2023 рік, тис грн	Зміни в фінансуванні ¹
Комплексна програма соціальної підтримки окремих категорій громадян м. Львова. Одноразова матеріальна допомога для мешканців окремих категоріям населення; допомога на поховання; щомісячна доплата до пенсії ветеранам УПА; пільги з міського бюджету на оплату комунальних послуг; компенсація вартості путівки для осіб з інвалідністю.	Так	Дані відсутні	Збільшилося

¹ За оцінкою інтерв'юерів

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ВПО

Дискримінації внутрішньо переміщених осіб у контексті отримання соціальних послуг, за оцінкою респондентів, не зафіксовано. За словами учасників дослідження, довідка переселенця прирівнюється до зареєстрованого місця проживання у громаді. Відповідно, за наявності довідки кожна ВПО може претендувати на такі самі пільги, що й місцеві жителі.

„ *«Тобто якщо мешканець Львова, до прикладу, тяжко захворів, не має якогось доходу, потрібні терміново кошти, складні життєві обставини, він звертається до нас за матеріальною допомогою як мешканець Львова. За таким самим принципом ми організували програму для внутрішньо переміщених осіб. Тобто якщо серед них є особи з інвалідністю, потрібно лікування, ще якісь інші проблеми, якщо є підтверджуючі документи, відповідно, вони можуть звернутися до нас»,* — говорить (дослівно) начальник Управління соціального захисту населення.

Найбільш затребуваними послугами серед переселенців є надання безкоштовного місця проживання, а також отримання натуральної допомоги (їжа, одяг, засоби гігієни). Рідше ж, за словами працівників ОМС, є запити на розвиваючі програми для дітей, влаштування дитини в освітні заклади, медичні послуги, виготовлення документів.

На базі ЦНАПу працює Центр надання підтримки ВПО, через який у перші місяці війни проходило багато людей. Тут вони отримували не лише стандартні послуги, а й додаткові сервіси, які передбачали поселення, юридичний супровід, отримання гуманітарної допомоги. Наразі центр займається координацією поселення в модульні містечка, психологічною підтримкою, гуманітарною допомогою. Потреби ВПО також враховують: проводять опитування отримувачів послуг установи (в тому числі ВПО).

Під час дослідження було виявлено такі перешкоди отримання переселенцями соціальних послуг:

Перешкода	Опис перешкоди
Відсутність реєстрації переселенця як ВПО у громаді.	Без офіційної довідки ВПО переселенець не може отримати допомогу від громади.
Відсутність зареєстрованого місця проживання у громаді.	Перешкода не зафіксована. За словами представників ОМС, з місцем реєстрації у громаді переселенець отримує ширший спектр соціальних послуг.
Інфраструктурні перешкоди (головним чином — пересування містом).	Про перешкоду в інтерв'ю не йшлося.
Відсутність у ВПО документів, що посвідчують особу.	Без ідентифікації особи працівники ЦНАПу не можуть надати послугу переселенцю.

Респонденти також вказували на наступні перешкоди:

1. Недостатня кількість місць у модульних містечках. Кількість заяв на отримання місця в модульних містечках перевищує можливості сервісу.
2. Умови проживання в місцях тимчасового перебування. Деякі ВПО незадоволені станом місць компактного проживання переселенців.
3. Зменшення кількості гуманітарної допомоги. У зв'язку зі зменшенням обсягу гуманітарної допомоги з-за кордону місто вимушене також зменшити обсяги продуктів, які видають ВПО, та інших засобів для переселенців.

НАЯВНІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ПРАКТИКИ ВКЛЮЧЕННЯ ВПО ДО УЧАСТІ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Учасники дослідження як приклад інших форм залучення переселенців до самоврядування зазначали **працевлаштування переселенців до органів місцевого самоврядування**. ВПО зі Скадовська, Маріуполя, Харкова працюють зокрема в міській раді та ЦНАПі, в закладах освіти, а також у Центрі підтримки ВПО. Однак, варто зазначити, що працевлаштування до органів місцевого самоврядування не дає переселенцям можливості брати участь у ньому та використовувати інструменти локальної демократії.

Висновок за результатом аналізу місцевих НПА:

Громада	Львівська
Всього проаналізовано місцевих НПА	12
Кількість НПА, які потребують змін	10
Статут	1
Кількість програм і рішень, що стосуються виключно ВПО	2
Програми соціального захисту окремих категорій громадян	7
Кількість програм і рішень, що містять заходи, спрямовані на допомогу дітям ВПО	2

Згідно зі Статутом територіальної громади міста Львова, затвердженим ухвалою Львівської міської ради від 07.12.2017 №2667, територіальну громаду міста складають її члени – жителі, об'єднані постійним проживанням у межах м. Львова, **зареєстровані на його території (внесені до Реєстру територіальної громади м. Львова)** відповідно до законодавства України. Крім того, окремі положення Статуту щодо реалізації права на безпосередню участь у місцевому самоврядуванні, зокрема про загальні збори громадян, органи самоорганізації населення, місцеві ініціативи, участь у громадських слуханнях тощо, передбачають участь лише тих жителів, місце проживання яких у встановленому законом порядку зареєстроване на території міста Львова.

Представники місцевої влади Львівської міської територіальної громади згадували Програму соціальної підтримки, якою зокрема передбачені пільги та допомоги для окремих категорій громадян, в тому числі, якщо такі громадяни перебувають на обліку як внутрішньо переміщені особи. Однак положення цієї програми, а також інші рішення місцевої влади, спрямовані на її реалізацію, не передбачають такої можливості.

Водночас програмою передбачено надання одноразової виплати у розмірі 25 000 грн особам, які підписали контракт у 2019-2021 роках для проходження військової служби у Збройних силах України на строк не менше трьох років і перебувають не менше, ніж **один рік на обліку** в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб за місцем фактичного проживання в межах Львівської міської територіальної громади. Така умова є необґрунтованою та прямо суперечить **статті 3** Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та **статті 14** Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

Надання допомог окремим категоріям населення визначено Положенням про надання одноразової матеріальної допомоги на виконання депутатських повноважень для мешканців Львівської міської територіальної громади, затвердженим ухвалою Львівської міської ради від 15.03.2007 № 676 (в редакції від 01.01.2021). Зокрема цим положенням передбачено, що допомога надається громадянам, зареєстрованим на території Львівської міської територіальної громади. Переліком документів для отримання допомоги особам з інвалідністю, багатодітним сім'ям, самотніми матерям, дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, учасникам АТО/ООС, іншим категоріям громадян надання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи не передбачено.

Успішні практики

Наприкінці 2022 року були затверджені місцеві програми, спрямовані зокрема на підтримку внутрішньо переміщених осіб:

- Програма відшкодування витрат на поховання внутрішньо переміщених осіб, які померли на території Львівської міської територіальної громади та не досягли пенсійного віку на момент смерті, не працювали, не перебували на службі, не зареєстровані в Державному центрі зайнятості як безробітні, затверджена ухвалою Львівської міської ради від 06.12.2022 №2650;
- Програма сприяння розвитку підприємництва у Львівській міській територіальній громаді на 2023-2025 роки, затверджена ухвалою Львівської міської ради від 06.12.2022 №2591, містить заходи, спрямовані на підтримку ВПО.

Рекомендації:

1. З метою реалізації жителями Львівської міської територіальної громади, в тому числі внутрішньо переміщеними особами, які перебувають на обліку в Львівській міській територіальній громаді, права на безпосередню участь у місцевому самоврядуванні, внести відповідні зміни до Статуту територіальної громади міста Львова, затвердженим ухвалою Львівської міської ради від 07.12.2017 №2667.
2. З метою усунення перешкод для отримання пільг і допомог окремими категоріями населення, в тому числі особами, які перебувають на обліку в Львівській міській територіальній громаді як внутрішньо переміщені особи, внести зміни до нормативно-правових актів, що визначають порядок надання пільг і допомог окремим категоріям населення Львівській міській територіальній громаді, зокрема до:
 - Комплексної програми соціальної підтримки окремих категорій громадян Львівської міської територіальної громади;
 - Положення про надання одноразової матеріальної допомоги на виконання депутатських повноважень для мешканців Львівської міської територіальної громади;

- Комплексної програми підтримки учасників антитерористичної операції/ООС та членів їхніх сімей, постраждалих учасників Революції Гідності та членів їхніх сімей, членів сімей Героїв Небесної Сотні та деяких інших осіб – мешканців Львівської міської територіальної громади;
- Програми соціального захисту дітей, які хворіють на рідкісні (орфанні) захворювання;
- Програми безоплатного харчування дітей та учнів у закладах освіти Львівської міської територіальної громади на 2023 рік;
- Положення про надання щомісячної доплати до пенсії особам, реабілітованим відповідно до Закону України «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» – мешканцям Львівської міської територіальної громади;
- рішення Про впровадження ідентифікаційної картки львів'янина – учасника антитерористичної операції;
- інші.

Правове обґрунтування

Стаття 33 Конституції України. Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання.

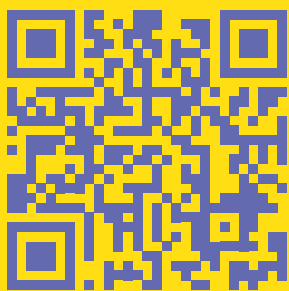
Стаття 5 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи засвідчує місце проживання внутрішньо переміщеної особи.

Стаття 2 Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні». Громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, гарантуються свобода пересування та вільний вибір місця проживання на її території, за винятком обмежень, які встановлені цим Законом.

Стаття 3 Закону України «Про місцеве самоврядування». Громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад.

Забороняється будь-яке обмеження права громадянина України брати участь у місцевому самоврядуванні, **зокрема залежно від терміну проживання на відповідній території.**

Запропоновані зміни також забезпечать приведення місцевих нормативно правових актів у відповідність до положень статті 64 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також уникнути порушення, передбаченого статтею 119 Бюджетного кодексу України.

www.yednanniazaradyii.org.ua

Це дослідження стало можливим в межах програми «Єднання заради дії», що реалізується IREX разом з Благодійним фондом «Стабілізуєшн суппорт сервісез» та за підтримки Державного департаменту США.